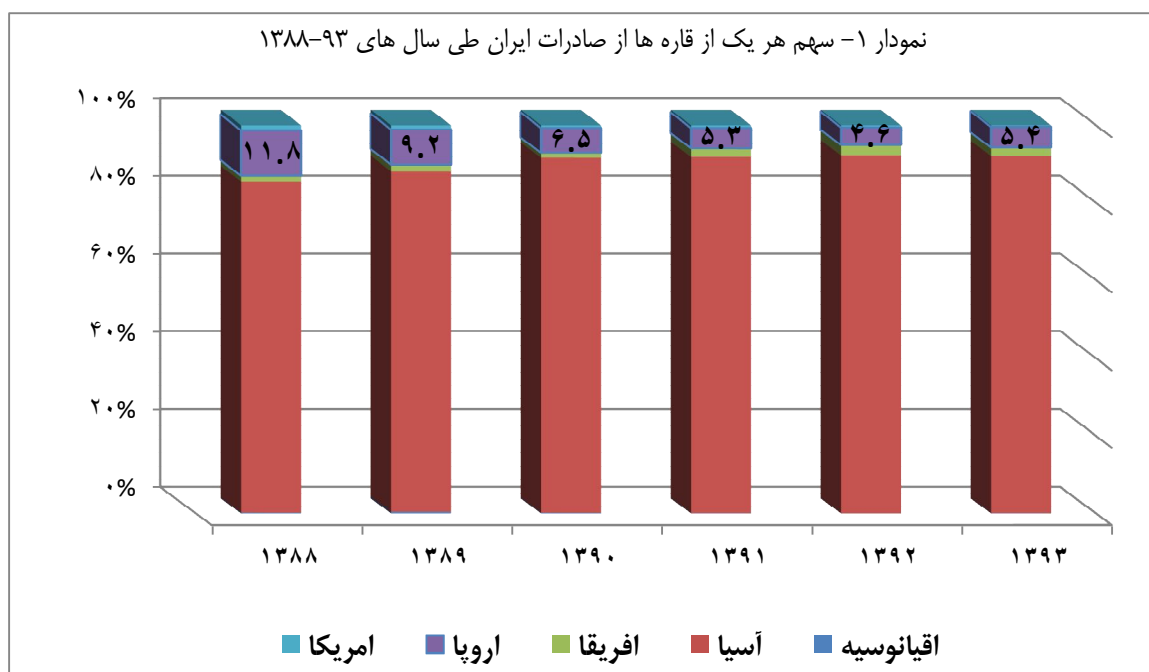

مبادلات تجاری ایران و اروپا

ایران مبدا و اروپا مقصد تجاری

صادرات ایران به اروپا (منابع داخلی)^(۲):

➤ قاره اروپا دومین بازار هدف صادرات ایران طی سالیان گذشته محسوب می شود. سهم این بازار از صادرات ایران طی سال های ۹۲-۱۳۸۸ روبه کاهش بوده است. به طوری که سهم حدود ۱۲ درصدی این قاره در سال ۱۳۸۸ به ۴٫۶ درصد در سال ۱۳۹۲ رسیده است (نمودار ۱). در سال ۱۳۹۳، همزمان با رشد ۳۳ درصدی صادرات ایران به قاره اروپا، سهم این منطقه از صادرات ایران پس از سال ها روند صعودی به خود گرفت. در این سال، ۵٫۴ صادرات ایران با ارزش حدود ۲ میلیارد دلار متعلق به قاره اروپا بوده است.

➤ بیش از ۷۵ درصد صادرات ایران به قاره اروپا در سال ۱۳۹۳ به کشورهای عضو اتحادیه اروپا تخصیص یافته است. به عبارت دیگر، از مجموع ۲ میلیارد دلار صادرات ایران به قاره اروپا، بیش از ۱٫۵ میلیارد دلار به منطقه اتحادیه اروپا صادر شده است که در ادامه بدان پرداخته می شود.

➤ چنانچه آمارهای منتشره از سوی گمرک جمهوری اسلامی ایران نشان می دهد، میزان صادرات ایران به اتحادیه اروپا که مشتمل بر ۲۸ کشور است^(۳)، از سال ۱۳۸۹ روند نزولی را آغاز کرده و در سال ۱۳۹۲ به کمترین مقدار خود طی هشت سال اخیر (۹۰۰ میلیون دلار) رسیده است (نمودار ۲).

^۱ در اینجا تجارت کالایی مورد توجه قرار می گیرد.

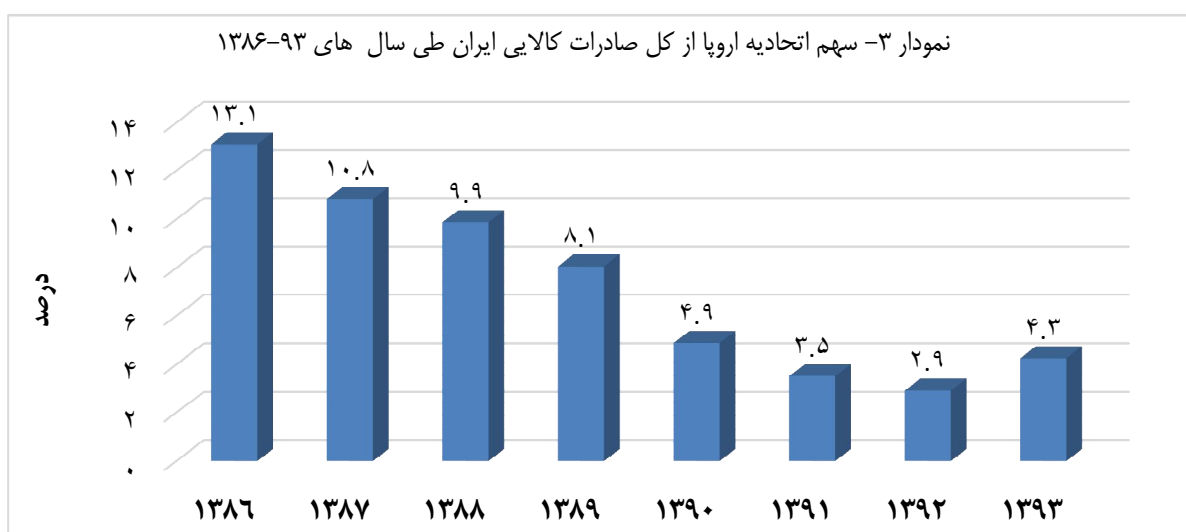
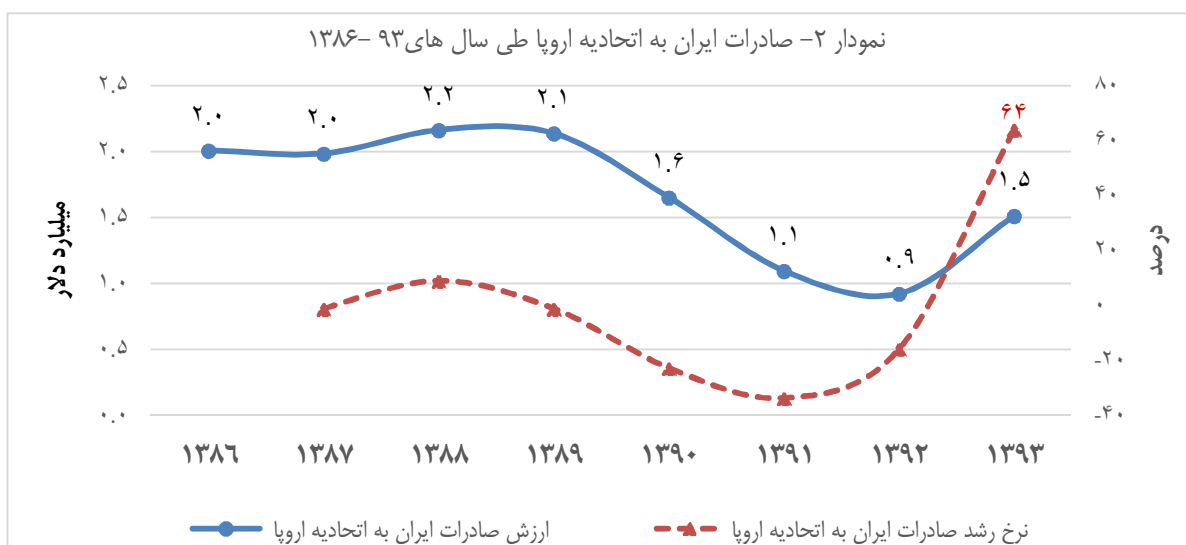
^۲ داده های مربوط به منابع داخلی از آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران استخراج شده است. لازم به ذکر است آمارهای گمرک بدون احتساب نفت می باشد.

^۳ این کشورها شامل ایتالیا، اسپانیا، استرالیا، آلمان، ایرلند، استونی، اسلوانی، اسلواکی، امریکا، انگلستان، بلژیک، بلغارستان، پرتغال، چک، دانمارک، رومانی، لهستان، لتونی، لیتوانی، لوکزامبورگ، کرواسی، یونان، هلند، مجارستان، مالت، فرانسه، قبرس و سوئیس می شوند.

معاونت بررسی های اقتصادی

➤ پس از چهار سال متوالی رشد منفی صادرات به اتحادیه اروپا، سرانجام در سال ۱۳۹۳ صادرات ۹۰۰ میلیون دلاری ایران به اتحادیه اروپا با رشد ۶۴ درصدی نسبت به سال قبل همراه شد و به سقف ۱,۵ میلیارد دلار رسید. میزان صادرات در این سال به لحاظ ارزش ریالی بالاترین مقدار را طی هشت سال اخیر (۴۰,۳ هزار میلیارد ریال) داشته است.

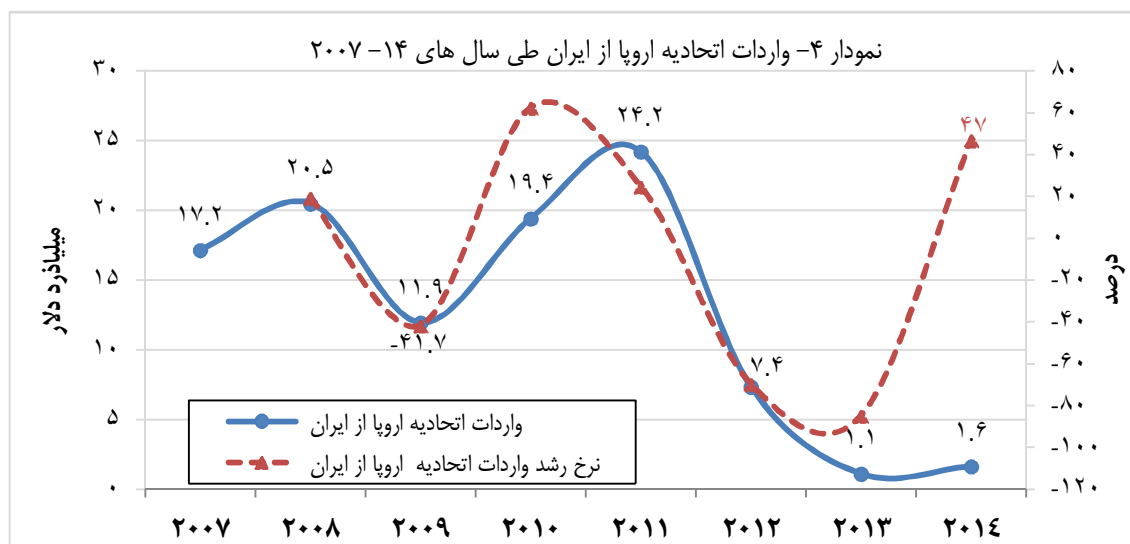
➤ اگرچه رشد تقریباً ۷۶ درصدی ارزش ریالی صادرات ایران به اتحادیه اروپا در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل از آن طی سال های اخیر بی سابقه بوده، اما سهم اتحادیه اروپا از مجموع صادرات ایران طی این سال ها کاهش یافته است. به گونه ای که بر اساس آمارهای گمرگ ایران، سهم ۱۳,۱ درصدی اتحادیه اروپا از صادرات ایران در سال ۱۳۸۶ به سهم ۴,۳ درصدی در سال ۱۳۹۳ رسیده است (نمودار ۳)، لذا به نظر می رسد طی سال های اخیر تغییراتی در انتخاب بازارهای هدف صادراتی ایران رخ داده که به سبب آن از سهم بازار کشورهای اتحادیه اروپا به خصوص از سال ۱۳۹۱ تا کنون (همزمان با تشدید تحریم های بین المللی) کاسته شده است.

معاونت بررسی های اقتصادی

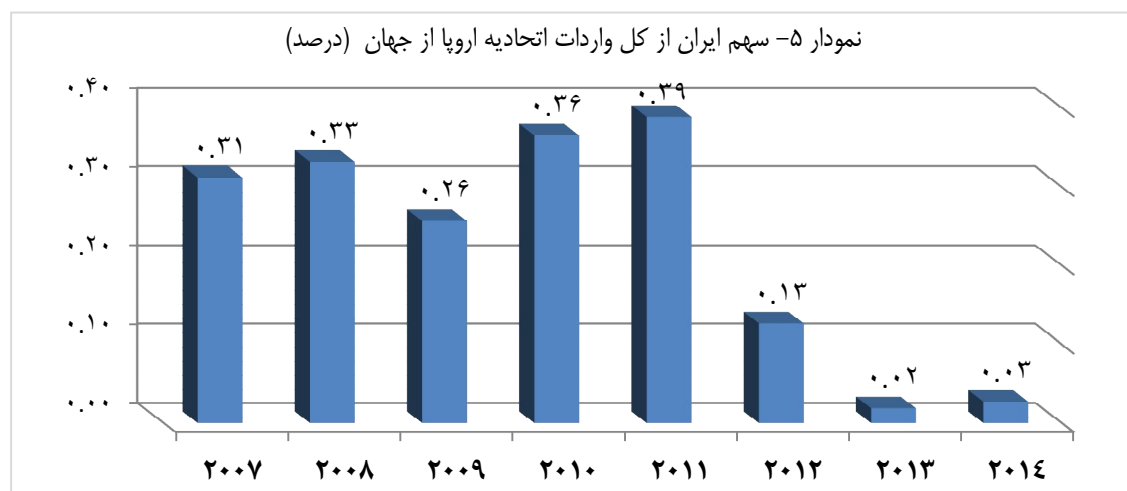
صادرات ایران به اروپا (منابع خارجی):^۴

➤ بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین المللی، واردات اتحادیه اروپا از ایران پس از بحران مالی جهانی سال ۲۰۰۸، علی رغم کاهش قابل توجه در سال ۲۰۰۹، مجدداً روند صعودی را دنبال نمود و در سال ۲۰۱۱ به بالاترین سطح خود طی هشت سال اخیر (حدود ۲۴ میلیارد دلار) رسید، اما پس از آن طی سه سال متوالی با شیب تندی کاهش یافت؛ به گونه ای که میزان واردات اتحادیه اروپا از ایران در سال ۲۰۱۳ حدود ۱ میلیارد دلار اعلام شده است. این رقم با رشد ۴۷ درصدی در سال ۲۰۱۴ به حدود ۲ میلیارد دلار رسیده است (نمودار ۴).

➤ چنانچه آمارهای این سازمان بین المللی نشان می دهد، ایران طی سال های ۲۰۰۷-۱۴ همواره سهمی کمتر از یک درصد کل واردات منطقه اتحادیه اروپا را به خود اختصاص داده است. این سهم در سه سال اخیر به طور قابل ملاحظه ای کاهش یافته؛ به گونه ای که در سال های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب به ۰,۰۲ و ۰,۰۳ درصد رسیده است. سهم ایران از واردات اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ نسبت به سال ۲۰۱۱، تقریباً ۰,۳۹ واحد درصد کاهش یافته است.

➤ بنابراین طبق آمارهای بین المللی، سهم ایران از کل صادراتی که به مقصد اتحادیه اروپا صورت گیرد، طی سه سال اخیر به شدت کاهش یافته است. این موضوع با آنچه در آمارهای داخلی درباره کاهش سهم منطقه اتحادیه اروپا از کل صادرات ایران طی سال های مذکور اعلام شده است، تطابق دارد.

^۴ داده های مربوط به منابع داخلی از آمارهای مرکز تجارت بین المللی (International Trade Center) استخراج شده است. لازم به ذکر است که این ارقام مربوط به صادرات و واردات کلیه کالاهاست و برخلاف آمارهای گمرک ج.ا.ا، تجارت نفت را نیز در برمی گیرد.

معاونت بررسی های اقتصادی

➤ اقلام عمده صادراتی ایران به اتحادیه اروپا با استناد به گزارش های مرکز تجارت بین المللی به صورت زیر است:

جدول ۱- اقلام عمده صادراتی ایران به اتحادیه اروپا

ردیف	HS کد محصول	نام محصول
۱	۷۲	آهن و فولاد
۲	۰۸	میوه های خوراکی، آجیل، پوست مرکبات، خربزه
۳	۲۷	سوخت های معدنی، روغن، محصولات تقطیر، و غیره
۴	۳۱	کود
۵	۵۷	تابلو فرش و دیگر پوشش های کف نساجی
۶	۰۵	محصولات با منشاء حیوانی
۷	۰۹	قهوه، چای، ادویه جات ترشی جات
۸	۳۹	پلاستیک و مصنوعات
۹	۴۱	پوست خام و پوست (به غیر از خز واقعی) و چرم
۱۰	۲۹	مواد شیمیایی آلی

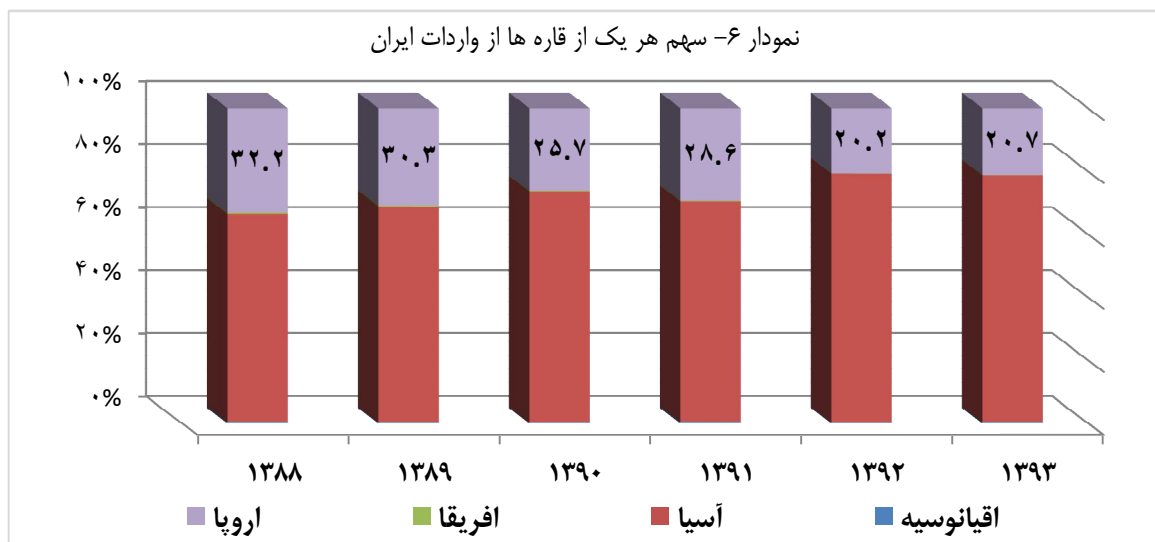
ایران مقصد و اتحادیه اروپا مبدا تجاری

واردات ایران از اروپا (منابع داخلی)

➤ آمارها نشان می دهد طی شش سال اخیر حداقل ۲۰ درصد نیازهای وارداتی ایران از طریق قاره اروپا تامین شده است. سهم اروپا از واردات ایران سال های متمادی روبه کاهش بوده، به گونه ای که سهم ۳۲,۲ درصدی این منطقه از واردات ایران در سال ۱۳۸۸ به ۲۰,۲ درصد در سال ۱۳۹۲ رسیده است. طی این سال ها میزان واردات از قاره اروپا به تدریج کاهش یافته تا اینکه در سال ۱۳۹۲ پایین ترین مقدار را طی شش سال اخیر (حدود ۱۰ میلیارد دلار) به خود اختصاص داده است.

➤ واردات ایران از قاره اروپا در سال ۱۳۹۳، پس از سال ها روند نزولی، رشد ۸,۳ درصدی را تجربه کرد. در این سال، حدود ۲۱ درصد از نیاز وارداتی کشور توسط قاره اروپا تامین شده که نسبت به سال قبل از آن ۱ واحد درصد افزایش یافته است.

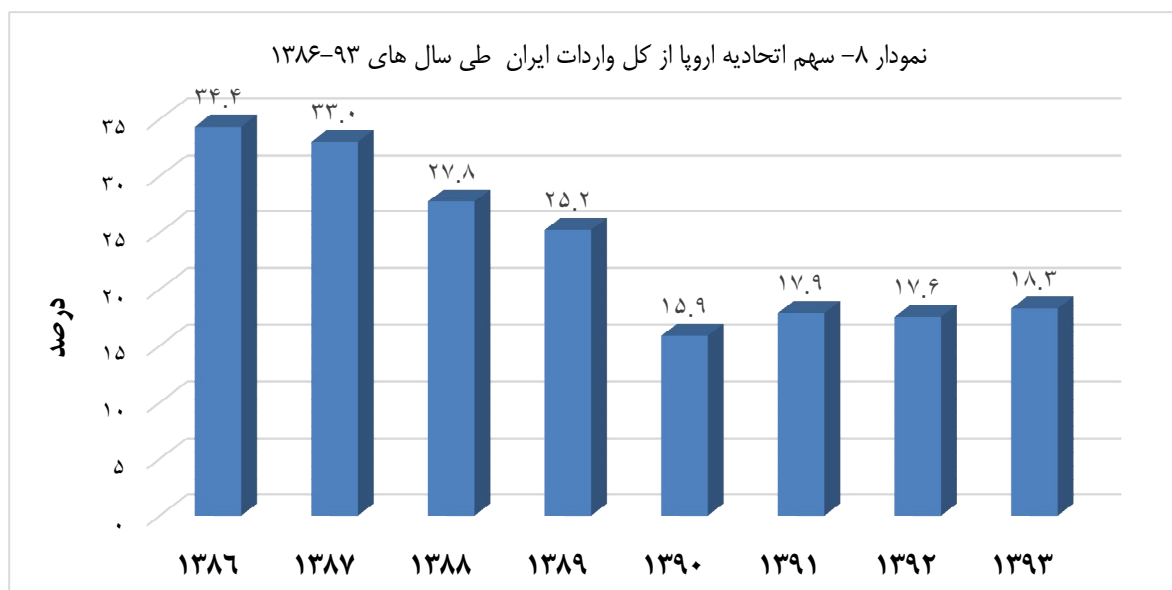
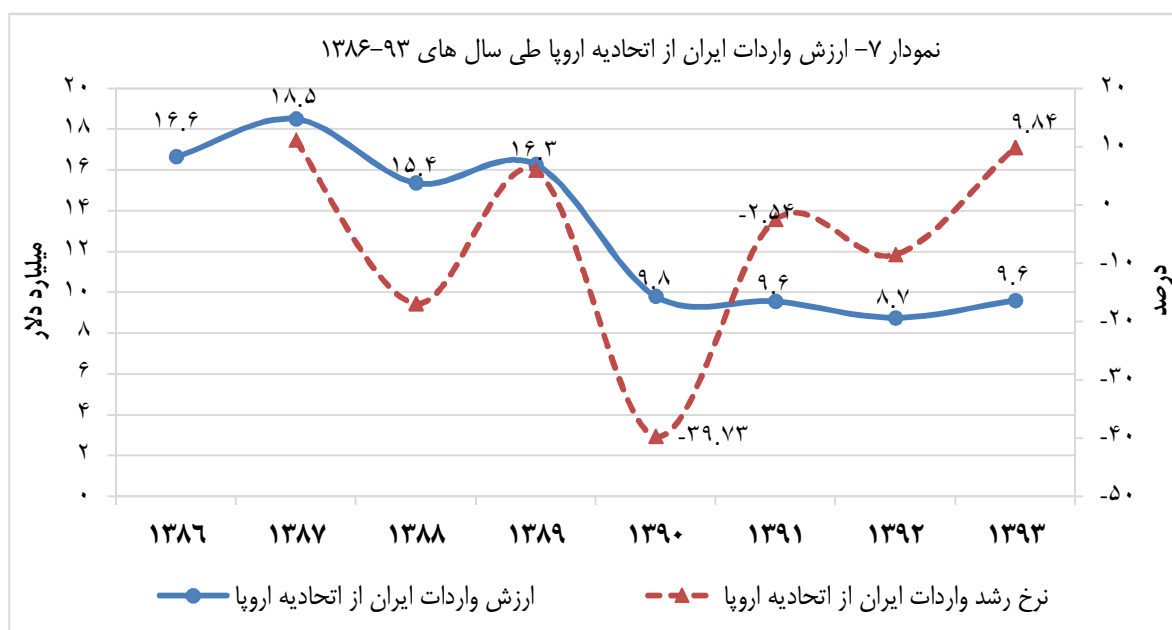
➤ از مجموع ۱۰ میلیارد دلار وارداتی که در سال ۱۳۹۳ از قاره اروپا صورت گرفته است، بیش از ۹۵ درصد مربوط به کشورهای عضو اتحادیه اروپا می شود که در ادامه بدان پرداخته می شود.

معاونت بررسی های اقتصادی

➤ چنانچه آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران نشان می دهد میزان واردات ایران از کشورهای اتحادیه اروپا با ۴۰ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۹,۸ میلیارد دلار رسیده است. پس از آن با شیب ملایمی روند کاهشی خود را تا سال ۱۳۹۳ ادامه داده است. پس از سه سال رشد منفی ارزش واردات ایران از اتحادیه اروپا سرانجام در سال ۱۳۹۳، با تجربه رشد ۱۰ درصدی این مقدار به ۹,۶ میلیارد دلار رسیده است. (نمودار ۷)

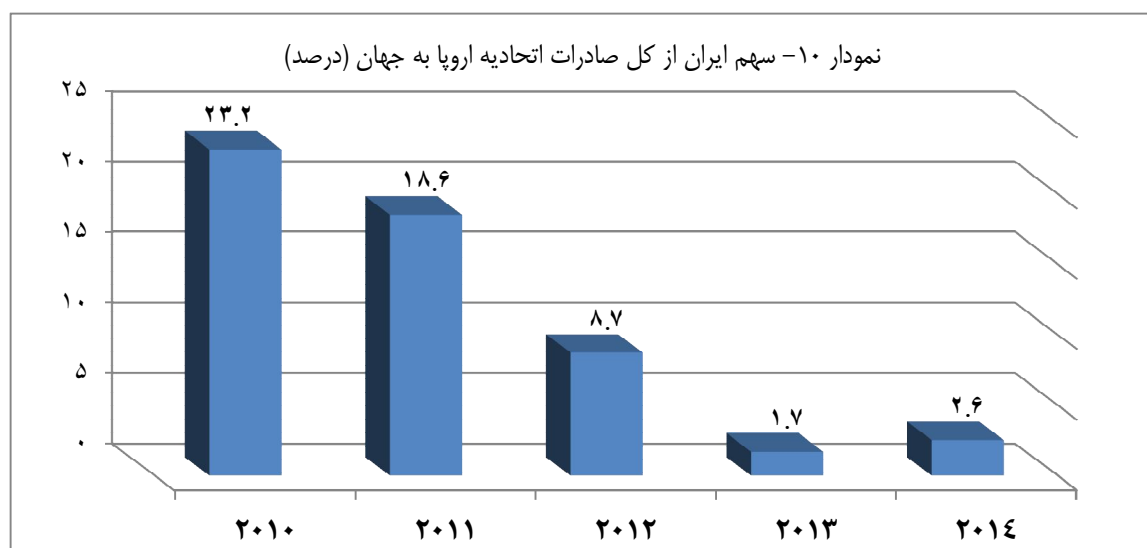
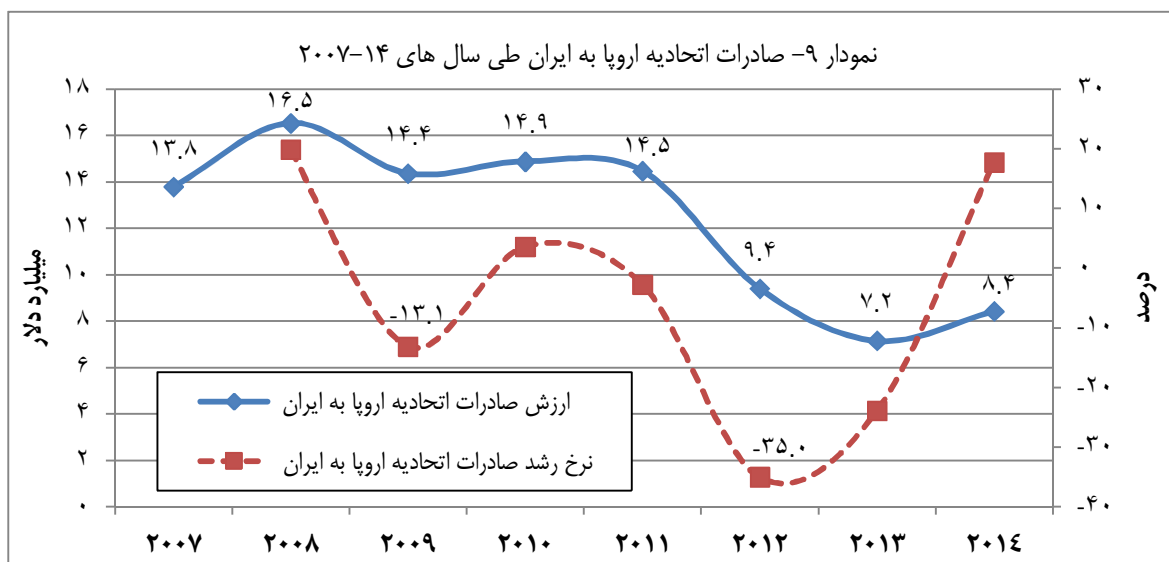
➤ به همراه افت قابل توجه میزان واردات ایران از اتحادیه اروپا در سال ۱۳۹۰، سهم این منطقه نیز از کل وارداتی که به کشور صورت می گیرد، کاهش یافته است. بر اساس آمارهای داخلی کشور، در سال ۱۳۸۶ تقریباً ۳۴,۴ درصد از واردات ایران از طریق کشورهای منطقه اتحادیه اروپا تامین شده است. این مقدار در سال ۱۳۹۰ با افت ۱۸,۵ واحد درصدی به ۱۵,۹ درصد رسید. سهم اتحادیه اروپا از واردات ایران طی چهار سال اخیر نیز دارای نوساناتی بوده و در سال ۱۳۹۳ به ۱۸,۳ درصد رسیده است. (نمودار ۸).

واردات ایران از اتحادیه اروپا (منابع خارجی)

➤ با توجه به آمارهای مرکز تجارت بین المللی، بعد بحران مالی سال ۲۰۰۸، ارزش صادرات اتحادیه اروپا به ایران با حدود ۱۳ درصد کاهش به ۱۴,۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ رسید. دو سال پس از آن نیز نوسانات زیادی را تجربه نکرد، اما در سال ۲۰۱۲ با کاهش ۳۵ درصدی به ۹,۴ درصد رسید. چنانچه آمارهای بین المللی نشان می دهد کمترین میزان واردات ایران از اتحادیه اروپا طی سال های ۱۴-۲۰۰۷ مربوط به سال ۲۰۱۳ با ۷,۲ میلیارد دلار واردات می شود. این کاهش تا جایی ادامه داشت که پس از دو سال متوالی رشد منفی واردات ایران از اتحادیه اروپا سرانجام در سال ۲۰۱۴ با رشد ۱۷ درصدی به ۸,۴ میلیارد دلار در سال رسید (نمودار ۹).

➤ همزمان با کاهش ارزش واردات ایران از اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۰ به بعد، سهم بازار ایران از کل صادرات کالایی کشورهای این منطقه کاهش یافت. چنانچه آمارهای جهانی نشان می دهد در سال ۲۰۱۰ حدود ۲۳ درصد از بازار صادراتی کشورهای اتحادیه اروپا متعلق به ایران بوده، اما این سهم به دنبال کاهش مبادلات تجاری ایران و اروپا در سال های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب به ۱,۷ و ۲,۶ درصد رسیده است (نمودار ۱۰).

معاونت بررسی های اقتصادی

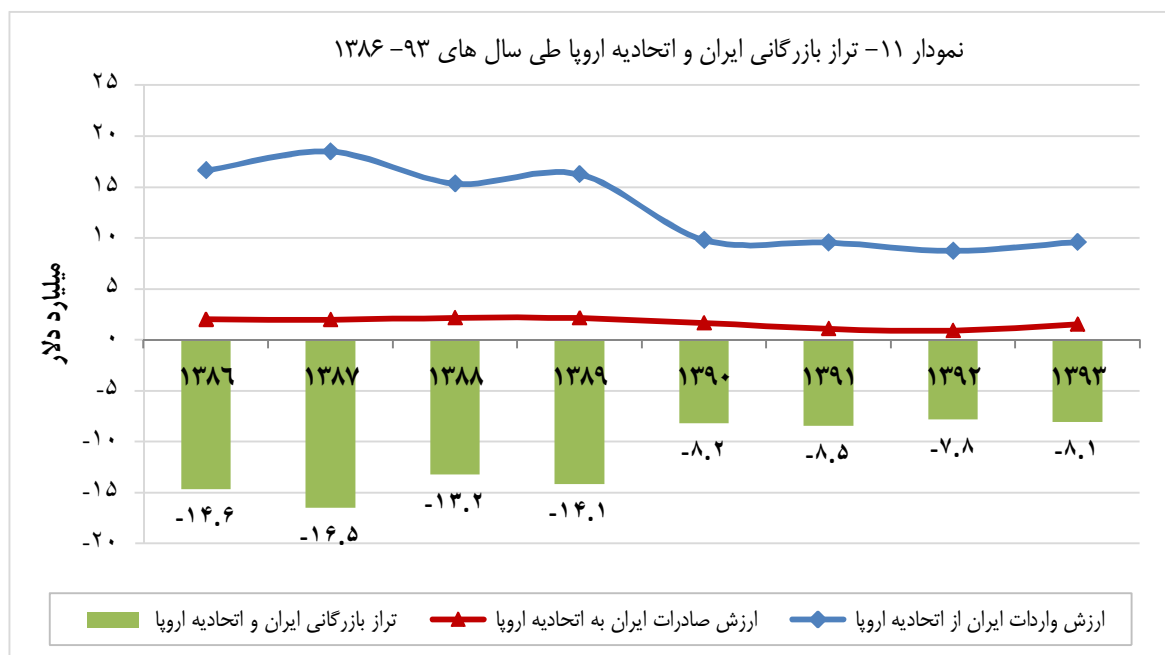
➤ اقلام عمده صادراتی اتحادیه اروپا به ایران با استناد بر گزارش های مرکز تجارت بین المللی به صورت زیر است:

جدول ۲- اقلام عمده صادراتی اتحادیه اروپا به ایران

ردیف	کد محصول HS	کالاها
۱	۸۴	ماشین آلات، راکتورهای هسته ای، دیگ، و غیره
۲	۱۰	غلات و حبوبات
۳	۳۰	محصولات دارویی
۴	۸۵	برق، تجهیزات الکترونیکی
۵	۹۰	وسایل پزشکی، فنی، اپتیکال، عکس و غیره
۶	۸۷	سایر وسایل نقلیه راه آهن، تراموا
۷	۳۹	پلاستیک و مصنوعات
۸	۳۳	روغنهای ضروری، عطر، لوازم آرایشی
۹	۳۸	محصولات شیمیایی متفرقه
۱۰	۲۹	مواد شیمیایی آلی

تراز بازرگانی ایران و اتحادیه اروپا

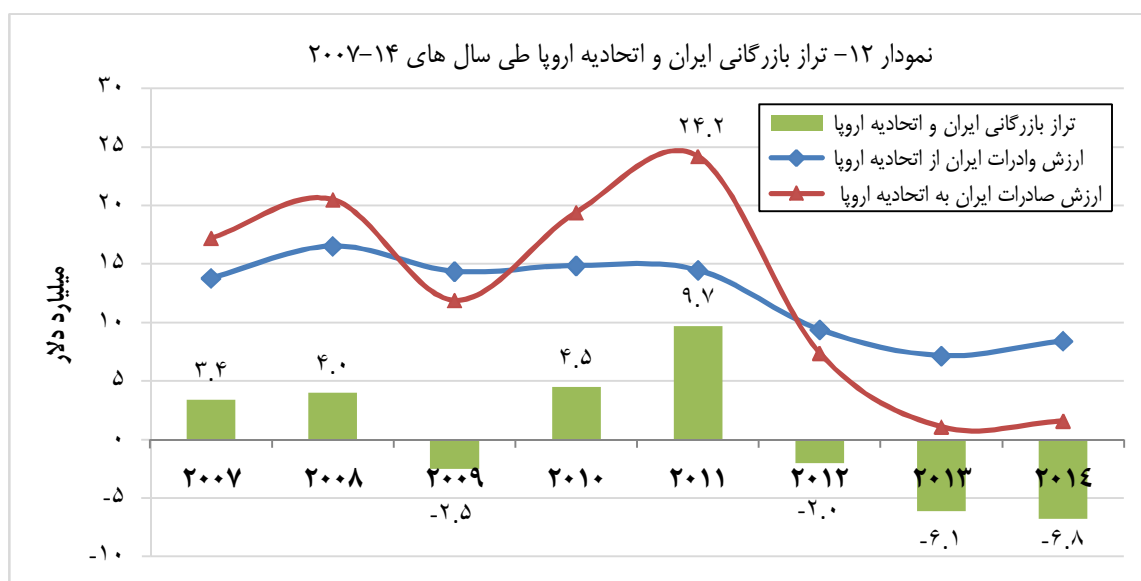
➤ بر اساس آمارهای گمرک ایران، تراز بازرگانی ایران و منطقه اتحادیه اروپا طی هشت سال گذشته همواره به نفع کشورهای اتحادیه اروپا منفی بوده است. فاصله صادرات ایران به اتحادیه اروپا از واردات کشور به این منطقه در سال گذشته افزایش یافته؛ به گونه ای که تراز تجاری سال ۱۳۹۳، منفی ۸٫۱ میلیارد دلار برآورده شده است که نسبت به تراز سال ۱۳۹۲ تقریباً ۴ درصد کاهش را نشان می دهد.

منبع: گمرک ج.ا.

معاونت بررسی های اقتصادی

➤ بر خلاف آنچه آمارهای داخلی ایران نشان می دهد، طی هشت سال گذشته تراز بازرگانی ایران و اتحادیه اروپا دارای نوساناتی بوده است. طی سال های ۲۰۰۷-۲۰۰۸ این تراز به نفع ایران مثبت بوده و در سال ۲۰۰۹، تقریباً ۲,۵ میلیارد دلار به نفع اتحادیه اروپا منفی شده است. پس از آن، تا سال ۲۰۱۲ ارزش صادرات ایران به اتحادیه اروپا واردات کالا از این منطقه را پوشش داده، اما مجدداً طی سال های ۲۰۱۲-۲۰۱۴ تراز تجاری به نفع اتحادیه اروپا منفی شده است؛ به طوری که اختلاف حدود ۷ میلیارد دلاری صادرات ایران به این منطقه و واردات کشور از آن موجب شده بالاترین تراز منفی تجاری میان ایران و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ شکل گیرد (نمودار ۱۲).

منبع: مرکز تجارت بین المللی

تهیه و تنظیم: عاطفه قاسمیان
تیرماه ۱۳۹۴

منابع:

<http://www.irica.gov.ir> (آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران)

<http://www.trademap.org/Index.aspx> (آمارهای مرکز تجارت بین المللی)

ضمائم:

وضعیت تجاری ایران و اتحادیه اروپا با استناد به منابع داخلی ایران

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
-۸.۱	-۷.۸	-۸.۵	-۸.۲	-۱۴.۱	-۱۳.۲	-۱۶.۵	-۱۴.۶	تراز بازرگانی ایران و اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۱.۵	۰.۹	۱.۱	۱.۶	۲.۱	۲.۲	۲.۰	۲.۰	ارزش صادرات ایران به اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۹.۶	۸.۷	۹.۶	۹.۸	۱۶.۳	۱۵.۴	۱۸.۵	۱۶.۶	ارزش واردات ایران از اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۱۵.۸	۱۰.۵	۱۱.۵	۱۶.۸	۱۳.۱	۱۴.۱	۱۰.۷	۱۲.۱	سهم اتحادیه اروپا از صادرات ایران (درصد)
۱۸.۳	۱۷.۶	۱۷.۹	۱۵.۹	۲۵.۲	۲۷.۸	۳۳.۰	۳۴.۴	سهم اتحادیه اروپا از واردات ایران (درصد)

منبع: گمرک ج.ا.

وضعیت تجاری ایران و اتحادیه اروپا با استناد به آمارهای مرکز تجارت بین المللی

۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	
-۶.۸	-۶.۱	-۲.۰	۹.۷	۴.۵	-۲.۵	۴.۰	۳.۴	تراز بازرگانی ایران و اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۱.۶	۱.۱	۷.۴	۲۴.۲	۱۹.۴	۱۱.۹	۲۰.۵	۱۷.۲	ارزش صادرات ایران به اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۸.۴۳	۷.۱۶	۹.۴۱	۱۴.۴۸	۱۴.۸۸	۱۴.۳۷	۱۶.۵۴	۱۳.۸۰	ارزش واردات ایران از اتحادیه اروپا (میلیارد دلار)
۲.۶۰	۱.۷۰	۸.۷۰	۱۸.۶۰	۲۳.۲۰				سهم ایران از صادرات اتحادیه اروپا (درصد)
۰.۰۳	۰.۰۲	۰.۱۳	۰.۳۹	۰.۳۶	۰.۲۶	۰.۳۳	۰.۳۱	سهم ایران از واردات اتحادیه اروپا (درصد)

منبع: مرکز تجارت بین المللی

وضعیت تجاری ایران و اتحادیه اروپا با استناد به آمارهای اتحادیه اروپا

۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	
۵,۲۵۶	۴,۶۶۲	۱,۷۲۷	-۶,۸۳۲	-۳,۲۱۰	۱,۰۵۰	-۴,۶۰۱	-۳,۹۲۶	تراز بازرگانی اتحادیه اروپا و ایران (میلیون یورو)
۶,۴۱۸	۵,۴۴۶	۷,۳۷۹	۱۰,۴۹۷	۱۱,۳۱۹	۱۰,۴۳۴	۱۱,۳۴۱	۱۰,۱۲۵	ارزش صادرات اتحادیه اروپا به ایران (میلیون یورو)
۱,۱۶۲	۷۸۳	۵,۶۵۲	۱۷,۳۳۹	۱۴,۵۲۸	۹,۳۸۴	۱۵,۹۴۲	۱۴,۰۵۲	ارزش واردات اتحادیه اروپا از ایران (میلیون یورو)
۰.۱	۰	۰.۳	۱	۰.۹	۰.۸	۱	۱	سهم واردات از ایران (درصد)
۰.۴	۰.۳	۰.۴	۰.۷	۰.۸	۱	۰.۹	۰.۸	سهم صادرات به ایران (درصد)

منبع: اتحادیه اروپا